

Voortgangsrapportage Waterkwaliteit 2023

April 2024
Versie: 1.0

Kenmerk: DMS 2294574

Inhoud

1.	Inleiding	3
1.1.	Wettelijk kader	3
1.2.	Hoe werkt Delfland aan waterkwaliteit?	3
1.3.	Trendbreuk	4
1.4.	Voortgangsrapportage in ontwikkeling	5
1.5.	Opbouw voortgangsrapportage Waterkwaliteit	5
2.	Waternatuur: aanleg, onderhoud en beheer NEZ -KRW-Maatregelenpakket: <i>Bouwsteen Ecologische inrichting</i> -	6
2.1	Stand van zaken aanleg, beheer en onderhoud NEZ	6
3.	Waterkwaliteitsrapportage 2023	9
3.1.	Ecologie-ondersteunende parameters	9
3.2.	Prioritaire stoffen en specifiek verontreinigende stoffen	9
3.3.	Bestrijdingsmiddelen	9
3.4.	Ecologie	10
4.	In opmaat naar handelingsperspectief	11
4.1	Bestrijdingsmiddelen	11
4.2.	Nutriënten	11
4.3.	Overige stoffen	11
4.4.	Ecologie	12
5.	Handelingsperspectief	12
5.1.	Bestrijdingsmiddelen	13
5.2.	Nutriënten	13
5.3.	Overige stoffen	14
5.4.	Tot slot	15

Bijlagen

A. Waterkwaliteitsrapportage 2023 (DMS 2294841)

B. KRW bouwsteen Ecologische inrichting: overzicht van de stand van zaken van het NEZ-netwerk (DMS 2294572)

1. Inleiding

Schoon water is van cruciaal belang voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving voor mensen, en het is een essentiële voorwaarde voor evenwichtige natuurlijke omstandigheden en een rijke biodiversiteit. Als beheerder van de waterkwaliteit zet Delfland zich in voor de bescherming en verbetering van het oppervlaktewater binnen het beheergebied. Onze ambitie voor waterkwaliteit is om overal schoon, gezond en levend water te realiseren, zoals uiteengezet in het coalitieakkoord 2023-2027 'Water voor mens en natuur – een trendbreuk in waterbeheer'. Delfland monitort de waterkwaliteit om de actuele situatie op het gebied van de fysisch chemische en ecologische waterkwaliteit in beeld te brengen en de ontwikkeling hiervan in de tijd te volgen.

1.1. Wettelijk kader

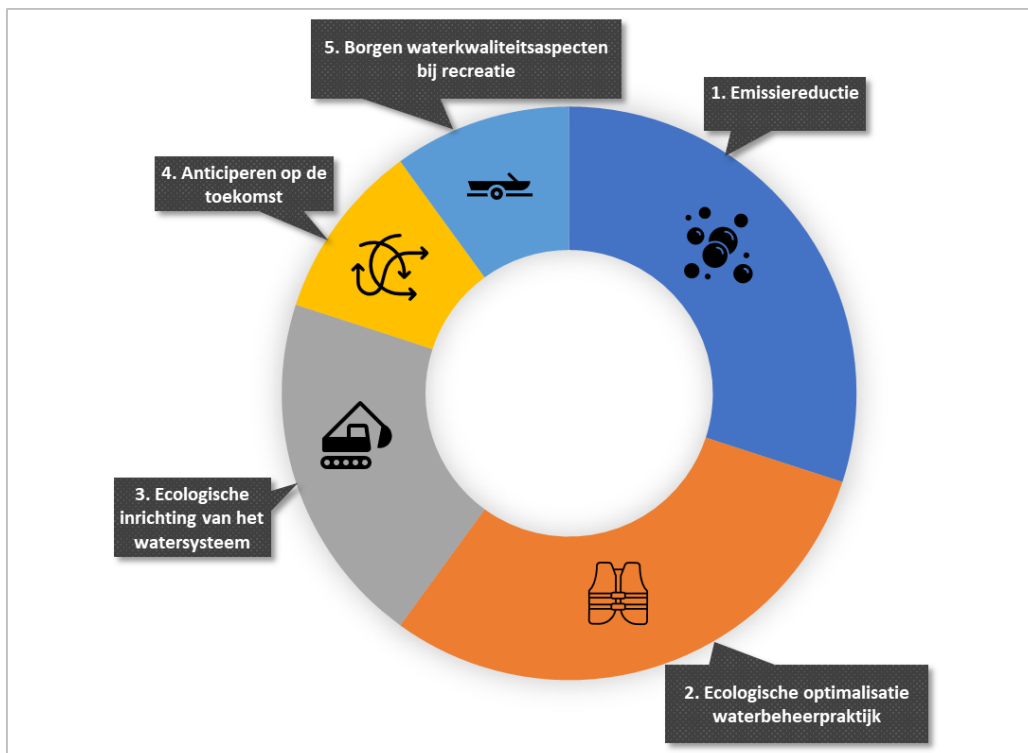
De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vormt een belangrijk raamwerk, waarin is vastgesteld dat in 2027 een goede fysisch-chemische en ecologische toestand moet worden bereikt in oppervlaktewateren. De EU-lidstaten moeten deze goede toestand uiterlijk in 2027 realiseren. De KRW verplicht de lidstaten om eens in de zes jaar stroomgebiedbeheerplannen (SGBP's) vast te stellen. Deze SGBP's geven voor elk stroomgebied een overzicht van de toestand, problemen, doelen en maatregelen voor het verbeteren van de waterkwaliteit. Het doel van de SGBP's is het streven naar chemisch schoon en ecologisch gezond water. De KRW kent drie planperiodes. We zijn nu in de laatste planperiode: 2022-2027. In 2021 is het SGBP3 voor Delfland door de Verenigde Vergadering vastgesteld. Dit vormt de basis van het programma Waterkwaliteit voor de periode 2022-2027. Naast de doelstelling van chemisch schoon en ecologisch gezond water kent de KRW ook de verplichting om het KRW-maatregelenpakket van het SGBP uit te voeren. Datgene dat in het SGBP staat moet ook worden uitgevoerd, zeker als een regio de kwaliteitsdoelstellingen niet (geheel) behaalt.

1.2. Hoe werkt Delfland aan waterkwaliteit?

Het KRW-maatregelenpakket voor waterkwaliteit richt zich op de KRW-waterlichamen. Deze is vastgesteld door de Verenigde Vergadering eind mei 2021 en is het uitgangspunt van onze werkzaamheden. Dit is immers het pakket dat we via het Rijk naar de Europese Unie hebben gestuurd en dat we verplicht zijn uit te voeren.

Het KRW-maatregelenpakket bestaat uit vijf bouwstenen:

1. Emissiereductie. Het zoveel mogelijk sluiten van de kraan waarmee nutriënten (voedingsstoffen) en verontreinigingen in het oppervlaktewater terecht komen.
2. Ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk. Het aanpassen van het onderhoud aan de watergangen, zoals maaien en baggeren. Via aangepast maaien kunnen er meer water- en oeverplanten blijven staan. Met ecologisch baggeren nemen we een bron van nutriënten van de bodem weg én zorgen we voor een betere ondergrond voor plantengroei.
3. Ecologische inrichting van het watersysteem (NEZ-netwerk). We passen (vooral) oevers aan, waardoor er meer geschikt leefgebied komt voor planten en dieren. Ook hebben we vispaaiplaatsen aangelegd en gemalen vispasseerbaar gemaakt.
4. Anticiperen op de toekomst. We houden rekening met veranderingen in het watersysteem als gevolg van klimaatverandering, die gevolgen hebben voor de waterkwaliteit.
5. Borgen waterkwaliteitsaspecten bij recreatie. Scheepvaart zorgt voor golven en stroming die hinderlijk zijn voor planten en dieren. Door het aanleggen van golfbrekers creëren we luwte, waarin ecologie zich kan ontwikkelen.

De uitvoering van het KRW-maatregelenpakket is in volle gang. De maatregelen zijn op hoofdlijnen geformuleerd. Dit biedt ruimte om op detailniveau te kunnen bijsturen als dat nodig is. Daarnaast werkt Delfland aan waterkwaliteit via bestaand beleid vanuit de uitvoeringsstrategie waterkwaliteit Overig Water en de strategie microverontreinigingen. Delfland staat aan de lat maar kan dit niet alleen. Mede-overheden, bedrijfsleven en maatschappelijk middenveld, iedereen moet zijn verantwoordelijkheid pakken om de waterkwaliteit te verbeteren.

1.3. Trendbreuk

In het coalitieakkoord 'Water voor mens en natuur – een trendbreuk in waterbeheer' is waterkwaliteit prominent benoemd en is extra budget ter beschikking gesteld om méér op te pakken dan tot op heden. De verbetering van de waterkwaliteit staat onder hoge druk en de ontwikkeling van de waternatuur vraagt onze aandacht. Plannen moeten gerealiseerd en gemonitord worden. Als het nodig is, moeten maatregelen aangescherpt worden.

Naast de KRW-waterlichamen is er zogenaamd overig water (83% van ons water). Hiervoor gelden ook doelen. Ook hier meten we de kwaliteit en voeren we watersysteemanalyses uit om knelpunten en maatregelen te benoemen.

In 2023 en 2024 worden watersysteemanalyses uitgevoerd in KRW-waterlichamen en overig water. De uitkomsten bieden op een kleiner schaalniveau (polder, of deel van het boezemsysteem) een meer gedetailleerd beeld van de toestand van het oppervlaktewater en dat geeft handvatten om meer specifieke maatregelen te nemen of focus te leggen op een aantal maatregelen. Zo zijn bijvoorbeeld lozingen vanuit rioolsystemen in het boezemsysteem vaak geen groot probleem. Op lokaal niveau kunnen ze echter wel tot problemen leiden en is ingrijpen effectief.

De juridische analyse van de Universiteit van Utrecht (UU), zoals in 2023 uitgevoerd voor vier Brabantse waterschappen, biedt ook nieuwe inzichten en helpt ons nieuwe (aangescherpte) maatregelen te formuleren om dichterbij het KRW-doel te komen. Een voorbeeld hiervan is het aanspreken van anderen op hun verantwoordelijkheid en bijdrage aan de

waterkwaliteitsdoelstellingen, minder vrijblijvend dan voorheen. Voor het gebied van Delfland voert de UU in 2024 een nadere studie uit, die meer specifieke aandachtspunten en aangrijpingspunten gaat opleveren. In de uitvraag aan de UU heeft Delfland specifiek aandacht gevraagd een analyse te doen op de lokale situatie en op de taken en verantwoordelijkheden van mede-overheden en andere betrokkenen.

1.4. Voortgangsrapportage in ontwikkeling

Jaarlijks rapporteert Delfland over de waterkwaliteit door de gemeten waterkwaliteitswaarden te presenteren en te vergelijken met de doelen en normen voor de verschillende parameters. Daarnaast gaven we een korte duiding van de trends en eventuele oorzaken van opvallende gegevens. In de Waterkwaliteitsrapportage proberen we te verklaren welke processen in welke mate sturend zijn voor de gemeten waarden en wat de effecten daarvan zijn.

Het college van Delfland vindt het belangrijk de voortgang van de verbetering van de waterkwaliteit te analyseren en te duiden om er vervolgens op te kunnen anticiperen. De stand van zaken van het KRW-maatregelenpakket is een belangrijke bron van informatie daarvoor. Voor dit jaar is daarom afwijkend van vorige jaren een voortgangsrapportage waterkwaliteit opgesteld met twee bijlagen: de al bekende Waterkwaliteitsrapportage (2023) en het overzicht van de stand van zaken van het NEZ-netwerk (Bouwsteen 3 - Ecologische inrichting). De resultaten uit deze bijlagen duiden wij in deze voortgangsrapportage. De conclusies leiden tot een voorgesteld handelingsperspectief. Vanzelfsprekend benoemen wij in deze voortgangsrapportage ook elementen uit de andere bouwstenen van het KRW-programma en zo mogelijk onderdelen uit ander beleid zoals eerder genoemd. De voortgangsrapportage Waterkwaliteit is echter ook in ontwikkeling en wordt komende jaren compleet gemaakt.

1.5. Opbouw voortgangsrapportage Waterkwaliteit

In hoofdstuk 2 worden de belangrijkste zaken als het gaat om waternatuur en de aanleg, het beheer en onderhoud van NEZ toegelicht. In hoofdstuk 3 worden de monitoringresultaten beknopt gedeeld. In hoofdstuk 4 worden eerste conclusies op basis van de stand van zaken en resultaten getrokken. In hoofdstuk 5 wordt een handelingsperspectief, op basis van stand van zaken, resultaten en conclusies geschetst.

2. Waternatuur: aanleg, onderhoud en beheer NEZ

-KRW-Maatregelenpakket: Bouwsteen Ecologische inrichting-

Een ecologische inrichting van het watersysteem is één van de vijf bouwstenen van het KRW-maatregelenpakket (zie ook paragraaf 1.2). De ecologische kwaliteit wordt naast ecologische inrichtingsmaatregelen gestimuleerd door andere maatregelen uit het KRW-maatregelenpakket, zoals emissiereductie en ecologisch onderhoud (Eckleurenkoers en Ecologisch baggeren). Het totaal aan maatregelen, en niet alleen de aanleg van het NEZ-netwerk, moet uiteindelijk leiden tot een verbetering van de ecologie. In dit hoofdstuk schetsen wij de belangrijkste elementen uit de bijlage: KRW-bouwsteen: Ecologische inrichting - Stand van zaken NEZ-netwerk.

In het SGPB-3 is voor bouwsteen 3: Ecologische(re) inrichting van het watersysteem het volgende opgenomen:

Het watersysteem van Delfland is voornamelijk ten behoeve van menselijk gebruik (o.a. de waterafvoer en scheepvaart) aangelegd. De inrichting van het watersysteem is hiermee niet optimaal afgestemd op de ecologie. Een in alle opzichten goed, robuust functionerend watersysteem heeft baat bij een ecologische inrichting. Optimalisatie, rekening houdend met de bestaande functies en ruimtelijke ontwikkeling is daarom noodzakelijk. Onder deze bouwsteen valt:

- Versterken robuustheid ecologisch netwerk (bestaande uit vispaaiplaatsen, natuurvriendelijke oevers en waterplantzones), door voltooiing van het netwerk (visie SGPB2), verankering van kansen als die zich voordoen in ruimtelijke ontwikkelingen, het leveren van ondersteunend advies bij planvoering en beheer en onderhoud en het verbeteren van taluds en beschoeiingen (meeliftend op renovatiecycli). Daarnaast wordt onder de bouwsteen ecologische optimalisatie waterbeheerpraktijk het beheer in de ecologische zones versterkt;
- Vispasseerbaar maken van kunstwerken.

Deze elementen zijn leidraad voor het werken aan de NEZ.

2.1 Stand van zaken aanleg, beheer en onderhoud NEZ

De NEZ-visie richt zich op de aanleg en beheer van een netwerk van NEZ in de Delflandse KRW-waterlichamen en de aanliggende wateren. Onderdeel van het netwerk zijn vispassages, die verschillende wateren met elkaar en met buitenwater verbinden. De aanleg van waternatuur in een verbonden netwerk zorgt dat vis zich beter kan verplaatsen door het watersysteem. Ook leidt de aanleg van NEZ tot een groter areaal passend leefgebied. Het watersysteem wordt door de aanleg van NEZ en vispassages meer ecologisch ingericht dan nu.

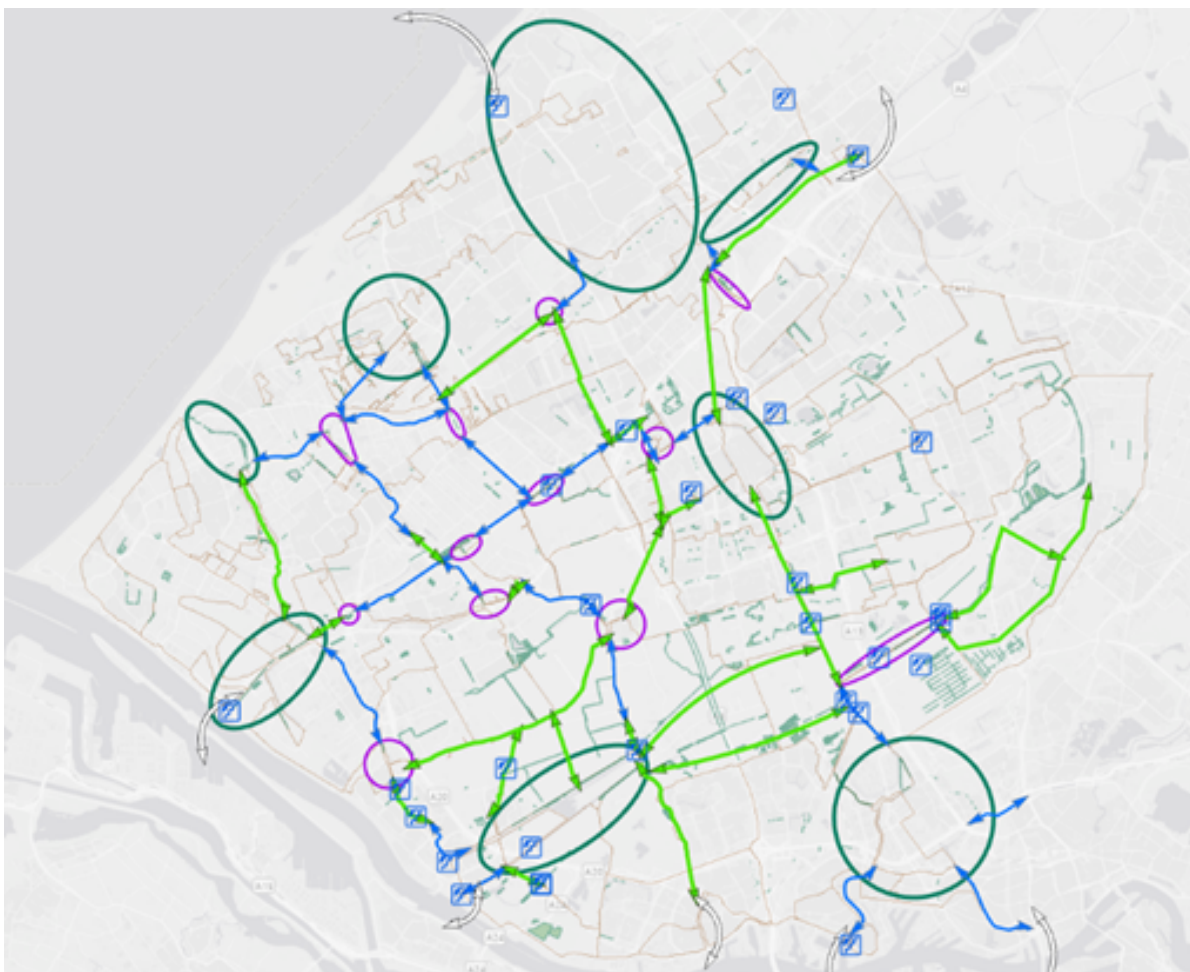
Het NEZ-netwerk is een vlekkenplan voor de aanleg van waternatuur, gebaseerd op het benodigde leefgebied en de migratieafstanden voor de gidssoorten bittervoorn en snoek. Het netwerk biedt voldoende geschikt leefgebied (habitat) voor de verschillende levensstadia van deze soorten, waarmee de soorten zichzelf in stand kunnen houden.

Het NEZ-netwerk bestaat uit ecologische zones in kerngebieden en stapstenen, die via watergangen zijn verbonden. Kerngebieden vormen leefgebied, stapstenen zijn rustgebieden die tussen kerngebieden liggen. De verbindingen zijn, als deze langer zijn dan 3 km, ook ecologisch ingericht ('groene corridors'). Verder gelden de volgende uitgangspunten:

- Kerngebieden zijn minimaal 5 ha groot en liggen maximaal 10 km uit elkaar.

- Stapstenen zijn 500 m² groot en liggen maximaal 3 km uit elkaar of van een kerngebied, tenzij er een groene corridor aanwezig is.
- Binnen stapstenen en kerngebieden mag de onderbreking van NEZ maximaal 50 m zijn om tot dezelfde stapsteen of kerngebied te kunnen worden gerekend.
- Groene corridors hebben voor een breedte van minimaal 3 m of een kwart van de breedte van de watergang een begroeibaar areaal met een bepaald percentage oeverplanten en submerse vegetatie en hebben een maximale lengte van 6 km.
- Verbindingen met een lengte tot 3 km hebben geen eisen aan het begroeibaar areaal noch aan de vegetatiebedekking.
- Vispassages maken uitwisseling met buitenwater (Noordzee en Nieuwe Waterweg), buurwaterschappen en uitwisseling binnen het Delflandse watersysteem mogelijk.

Het kaartje hieronder geeft de huidige ruimtelijke uitwerking van bovenstaande visie, die momenteel wordt gebruikt bij het aanleggen van NEZ. Mocht blijken dat een andere verdeling van kerngebieden, stapstenen en groene corridors effectiever is dan kan de ruimtelijke uitwerking aangepast worden. Het totaal geplande areaal van de kerngebieden en de stapstenen komt op 40,6 ha, uiterlijk te realiseren in 2027.

Locaties van kerngebieden (groene cirkels), stapstenen (paarse cirkels) en groene corridors (groene pijlen) in het beheergebied van Delfland. Sommige groene corridors zijn korter dan 3 km, en hebben volgens de visie geen eisen aan ecologische inrichting. Watergangen zonder ecologische inrichting zijn blauw. Echter als er al NEZ aanwezig was, is deze soms toch groen ingetekend op bovenstaande kaart. Blauwe vierkantjes geven aanwezige vispassages aan. Witte pijlen geven de gewenste vispassages naar wateren buiten het beheergebied van Delfland aan.

Uit de bijgevoegde NEZ-rapportage blijkt dat we momenteel 36,8 ha aan gerealiseerde NEZ in beeld hebben binnen de kerngebieden en stapstenen. In sommige kerngebieden en stapstenen is meer gerealiseerd dan noodzakelijk voor het minimum. Er moet nog 14,7 ha gerealiseerd worden (36%). Vier van de 8 kerngebieden zijn volledig gerealiseerd, en 10 van de 12 stapstenen. Vooral in de stedelijke gebieden (Den Haag, Delft en Rotterdam) is het lastig om NEZ te realiseren en zijn de kerngebieden nog niet voltooid. Op sommige locaties in het overig water zijn er al wel ecologisch waardevolle gebieden, soms zelfs natuurvriendelijke oevers, aanwezig, die in eigendom zijn van gemeenten. Deze locaties hebben nog geen beschermde status op de Legger. Om die reden zijn de locaties niet overal meegeteld als onderdeel van het NEZ-netwerk.

Met de implementatie van de beleidsregel NEZ¹ wordt het voor gemeenten en andere partijen aantrekkelijker de beschermde status aan te vragen. Delfland zoekt hiervoor de samenwerking met gemeenten en andere partijen.

In 2024 is aanleg van 1 ha NEZ in de uitvoeringsfase, waarmee nog 1 stapsteen wordt gerealiseerd. Daarnaast staat er nog 2,4 ha geprogrammeerd om te worden aangelegd in kerngebied Madestein.

De kwaliteit van de NEZ wordt bepaald door vegetatiebedekking en -diversiteit. Elke NEZ heeft een streefbeeld op deze aspecten. Niet elke NEZ voldoet hieraan en als de NEZ niet voldoet, nemen we maatregelen zoals: ander maaibeheer, afplaggen, uitkrabben of in het uiterste geval herinrichting van de NEZ. In 2024 staat ook voor 5,3 ha aan herstelprojecten geprogrammeerd.

Daarnaast kan aangepast onderhoud in het gehele beheergebied een bijdrage leveren aan het ontstaan van waterplantzones met ondergedoken waterplaten en drijfbladvegetatie. Op die manier wordt er leefgebied toegevoegd, zonder dat de watergang anders ingericht hoeft te worden. Of er ook echt planten gaan groeien, hebben we minder in de hand dan bij de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Dit moeten we dus goed monitoren.

Desalniettemin kan het ecologisch onderhoud ons helpen het kerngebied in Rotterdam en de laatste stapsteen te voltooien. In de kerngebieden Delft en Den Haag blijft er gebrek aan begroeide gebieden, en zoeken we naar andere manieren om de ecologie te stimuleren. Dit kan het gebruik van andere inrichtingselementen zijn, zoals vissenbossen en drijvende oevers. Voor de inrichting van dergelijke gebieden wordt per locatie gekeken naar welke inrichtingselementen het gewenste ecologische effect heeft tegen een acceptabele kostprijs.

¹ Ontwerpbeleidsregel voor aanleg, verwijderen en medegebruik van natte ecologische zones – DMS nummer 2222817

3. Waterkwaliteitsrapportage 2023

Delfland monitort de waterkwaliteit om de actuele situatie op het gebied van de chemische en ecologische waterkwaliteit te kennen en de ontwikkeling hiervan in de tijd te volgen. We meten ecologie-ondersteunende parameters, prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen en ecologische parameters. Dat doen we zowel in KRW-waterlichamen als in andere wateren. Voor het beoordelen van de waterkwaliteit toetsen we de monitoringsgegevens aan normen. De resultaten hiervan zijn gepresenteerd in de Waterkwaliteitsrapportage 2023 (bijlage). Hieronder volgt een beknopte samenvatting van deze rapportage.

3.1. Ecologie-ondersteunende parameters

In de KRW-waterlichamen voldoen de parameters chloride, zuurstof, zuurgraad en temperatuur over het algemeen aan de norm. De parameters N-totaal (stikstof), P-totaal (fosfor) en doorzicht vormen in veel waterlichamen een probleem. Ook in overig water zijn N-totaal en P-totaal veelal te hoog en is het doorzicht te laag. Daarnaast voldoet ammonium in overig water vaak niet aan de norm. Het KRW-maatregelenpakket is voor wat betreft nutriënten gericht op het verlagen van stikstofconcentraties. Dit is vertaald in een PI voor stikstof in de begroting. In de waterkwaliteitsrapportage is daarom specifiek op stikstof ingezoomd.

N-totaal is in de meeste waterlichamen afgenomen sinds 2010, maar de concentraties stabiliseren de laatste jaren, veelal net boven de norm. De meetresultaten laten zien dat grote uitschieters in de concentratie N-totaal minder voorkomen. De prestatie-indicator voor N-totaal in de boezem Westland/Midden Delfland & Boezem Haaglanden/Schie is in 2023 net niet gehaald.

In 2023 voldeed bijna de helft van de meetpunten in overig water aan de KRW-doelstellingen voor N-totaal. Met de jaren wordt de concentratie N-totaal in overig water langzaam lager. De situatie verbetert geleidelijk en komt vooral door een afname van stikstofconcentraties in het glastuinbouwgebied. Daar is sinds 2010 een duidelijke afname te zien en er komen ook minder grote uitschieters voor. De laatste jaren stabiliseert N-totaal in het glastuinbouwgebied op een niveau dat structureel hoger ligt dan de norm en dan de concentraties in grasland en stedelijk gebied.

3.2. Prioritaire stoffen en specifiek verontreinigende stoffen

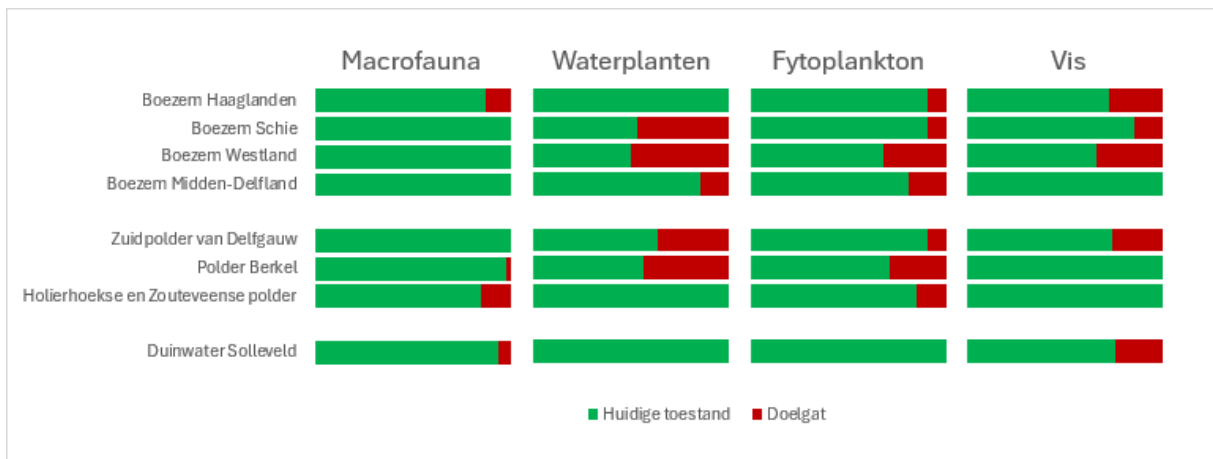
In 2023 zijn alle prioritaire en specifiek verontreinigende stoffen gemonitord (KRW-toestand- en -trendjaarmonitoring). In de KRW-waterlichamen overschrijden een aantal metalen (kobalt, kwik, zink), seleen, PFAS en ammonium de norm. PFAS werd ook aangetroffen in verschillende zwemwaterlocaties. Ammonium overschreed niet alleen de norm in KRW-waterlichamen, maar ook in veel andere wateren. Op basis van het "one-out-all-out-principe" voldoet geen van de waterlichamen aan de KRW-normen voor chemische waterkwaliteit.

3.3. Bestrijdingsmiddelen

De concentratie bestrijdingsmiddelen overschreed de norm op meer dan de helft van de meetlocaties. Op meerdere locaties in het glastuinbouwgebied werden meerdere stoffen in normoverschrijdende hoeveelheden aangetroffen. Acetamiprid, imidacloprid en pendimethalin overschreden de norm het vaakst. De toxiciteit van het water als gevolg van de mix van bestrijdingsmiddelen is het hoogst op de meetlocaties in het glastuinbouwgebied, vergeleken met boezem- en referentielocaties. Deze toxiciteit nam af in de periode 2015-2020 en na een terugval in 2021 is de toxiciteit in 2022 en 2023 weer lager.

3.4. Ecologie

De ecologische toestand in de KRW-waterlichamen in 2023 is schematisch weergegeven in figuur 1 op de volgende pagina. De figuur laat zien dat voor een aantal waterlichamen de ecologische toestand bijna voldoet aan de doelstelling, maar dat er voor andere waterlichamen nog een forse opgave ligt. Het beeld is in lijn met voorgaande jaren. De verbetering van de ecologische parameters verloopt traag. Daarnaast is de hoeveelheid meststoffen te hoog en moet de zuurstofhuishouding lokaal verbeteren.

Figuur 1.

4. In opmaat naar handelingsperspectief

Uit de waterkwaliteitsrapportage 2023 concluderen we dat de waterkwaliteit zich op vergelijkbaar niveau handhaaft als in 2022. Gelet op de opgave die voor het beheergebied van Delfland geldt is dit nog onvoldoende en is naast de inzet van Delfland ook verantwoordelijkheid van mede-overheden, bedrijfsleven en maatschappelijk middenveld noodzakelijk.

In z'n algemeenheid komt het beeld naar voren dat het watersysteem in Delfland onder grote druk staat. Belemmeringen worden veroorzaakt door menselijk handelen, zoals emissies van gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen, overige stoffen en gebruik van het watersysteem (o.a. vaarrecreatie, beroepsvaart), waardoor waterplanten onvoldoende tot ontwikkeling komen. Ook de hoge zuurstofvraag door afbraak van organisch materiaal, een beperkt doorzicht, bagger en harde oevers vormen een belemmering voor de ecologie.

Uit de analyse van de verschillende rapportages (metingen) zijn een aantal conclusies te formuleren. Onderstaand een beschrijving van de belangrijkste noties, waar wij de komende periode meer actie op gaan zetten.

4.1 Bestrijdingsmiddelen

Lekkages uit de glastuinbouw naar het oppervlaktewater blijven de belangrijkste bronnen van bestrijdingsmiddelen binnen ons gebied: deze stoffen hebben het grootste aandeel in de toxische druk die wij meten in ons oppervlaktewater. Ook in 2023 bevinden zich onder die aangetroffen pesticiden verboden stoffen. Na een achteruitgang in de jaren 2020-2021 zien we tussen 2021-2023 een verbetering: successen in de risico gestuurde aanpak glastuinbouw van Delfland dragen daaraan bij. Het aantreffen van bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater van het glastuinbouwgebied baart Delfland echter nog steeds grote zorgen.

4.2. Nutriënten

Meststoffen, zoals kunstmest en dierlijke mest, maar ook veenoxidatie, zijn onder andere bronnen van nutriënten. Een overmaat aan nutriënten, zoals nitraat en/of fosfaat, in het oppervlaktewater leidt tot verslechtering van de waterkwaliteit. Lekkages uit de glastuinbouw blijven een belangrijke bron van meststoffen in ons gebied.

Uit een recente analyse blijkt dat uitspoeling ten gevolge van bemesting van graslandpercelen binnen het beheergebied van Delfland relatief gezien niet heel groot is; het vrijkomen van nutriënten door afbraak van veen in de bodem is veel belangrijker.

Het stedelijk gebied heeft incidenteel te maken met riool-overstorten, hemelwaterafvoeren en drainage uit groenvoorzieningen (o.a. parkjes) waardoor nutriënten in het oppervlaktewater terecht kunnen komen. Lokaal spelen kleinere diffuse bronnen ook een rol: het gaat hierbij om bladval, visvoer en afspoeling van dierlijke fecaliën.

In het grasland en stedelijk gebied van Delfland, speelt nalevering van stikstof uit de waterbodem en nutriëntrijke kwel een relatief kleine rol die ruimtelijk varieert.

4.3. Overige stoffen

Bij "overige stoffen" gaat het om verontreinigingen van o.a. metalen, polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's), Perfluorverbindingen (PFAS) en andere microverontreinigingen (biociden, oplosmiddelen, weekmakers, brandvertragers, PCBs en andere industriële stoffen). Enkele van deze stoffen moeten verplicht gemeten worden in de KRW-waterlichamen. Deze toetsingen laten

overschrijdingen van normen zien, met stoffen zoals PAK's, PFAS en metalen die consistent aanwezig zijn. Ubiquitaire^[1] stoffen (zoals kwik en tributyltin) vormen langdurige uitdagingen vanwege hun persistentie in het milieu, ondanks eerdere maatregelen.

4.4. Ecologie

In de KRW-waterlichamen schommelen de meeste scores rond het KRW-doel voor ecologie; voor waterplanten is het beeld wat minder gunstig. In de boezem Westland liggen de scores voor fytoplankton, waterplanten en vis echter wel ruim onder gewenste waarden: om echt tot een robuuste en stabiele toestand te komen is nog veel inspanning nodig. In zijn algemeenheid komt het beeld naar voren dat het watersysteem in Delfland onder grote druk staat. Belemmeringen worden veroorzaakt door menselijk handelen, zoals emissies van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen en gebruik van het watersysteem (o.a. vaarrecreatie en beroepsvaart), waardoor waterplanten onvoldoende tot ontwikkeling komen.

In de boezem van Delfland (vooral KRW-waterlichamen) is de verversing van water groter dan in de meer geïsoleerde polderwateren (vooral overig water): dit heeft ook invloed op de grootte van knelpunt(en). Zo zijn over het algemeen riooloverstorten (zuurstofloosheid) in polders een groter knelpunt dan in de boezem, terwijl recreatie-/beroepsvaart vooral in de boezem belemmeringen voor de ecologie veroorzaakt. Maar voor vrijwel alle wateren geldt dat er te weinig goede structuur aanwezig is. Gewenste structuren zijn een stevige bodem (zonder bagger/slib) en zachte oevers met grassen/wortelstructuren.

We zien dat de ecologie in de drie grote steden (Den Haag, Delft en Rotterdam) achterblijft. De toepassing van de ecoloekenkoers blijft een goede ondersteunende maatregelen. Doorzichtbaarheid van het water treedt pas op als aan alle randvoorwaarden wordt voldaan; het is als het ware een beloning voor goed gedrag.

5. Handelingsperspectief

De Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur (RLI) concludeert in het advies 'goed water goed geregeld' dat met het huidige Nederlandse beleid de KRW-doelen in 2027 redelijkerwijs niet meer kunnen worden gehaald.

De vraag is of de waterschappen alles doen waartoe zij gehouden zijn om achteruitgang van de waterkwaliteit te voorkomen en de waterkwaliteit te verbeteren. De Universiteit van Utrecht (UU) heeft in 2023 in opdracht van de Noord-Brabantse Waterschapsbond (NBWB) een onderzoek gedaan naar de belangrijkste risico's van de implementatie en uitvoering van de KRW door de Brabantse waterschappen. De analyse van de UU laat zien dat waterschappen hun instrumentarium meer en beter dan nu kunnen inzetten om verbetering van waterkwaliteit te borgen. Onze inschatting is dat veel van de aanbevelingen uit de analyse voor de Brabantse waterschappen ook toepasselijk zijn op Delfland. Dit gaan we toetsen in het aanvullend onderzoek naar de situatie bij de waterschappen in Rijn-West.

In de vorige hoofdstukken is een beeld geschetst hoe het met de waterkwaliteit van Delfland staat en welke zaken hieraan ten grondslag liggen. Aan deze conclusies worden in dit hoofdstuk handelingsperspectieven gekoppeld. Het verder onderzoeken, verdiepen en uitvoeren daarvan draagt bij aan een verdere verbetering van de waterkwaliteit.

^[1] stoffen die niet meer geloosd worden maar nog steeds wijd verspreid in het milieu voorkomen

De grootste uitdagingen voor Delfland als het gaat om de waterkwaliteit zien wij op de volgende thema's:

- Bestrijdingsmiddelen
- Nutriënten
- Overige stoffen
- Ecologie

5.1. Bestrijdingsmiddelen

Bestaand beleid

De huidige aanpak om emissies verder terug te dringen wordt voortgezet. Belangrijke speerpunten daarbinnen zijn: de risicogestuurde aanpak 2023-2027, ondersteuning transitie van de interne bedrijfsvoering van de sector middels watercoach-programma, het verbeteren van opsporingsmethodes en het volgen van een steviger juridisch spoor.

Handelingsperspectief

Het aantreffen van bestrijdingsmiddelen vanuit de glastuinbouw baart Delfland grote zorgen. De 'licence to produce' van de glastuinbouw staat op het spel wanneer de constatering van aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater niet vermindert. Het gebruik van verboden middelen is hierbij extra verontrustend. Delfland zet extra in op het spoor van beïnvloeden en spreekt spelers in de keten aan hun verantwoordelijkheid te nemen in het terugdringen van emissies van bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater. Met de NVWA (toezichthouder van LNV en VWS) en Ctgb (zelfstandig bestuursorgaan voor IenW en LNV) gaan wij in gesprek om te komen tot een gerichte aanpak voor het gebruik van verboden middelen in ons gebied. We zijn tevreden wanneer onze bestuurlijke en overige partners hun instrumentarium maximaal inzetten voor het behalen van de KRW-doelen. Wij faciliteren hen hierin en spreken hen aan op hun verantwoordelijkheid. In 2024 komen wij met een visie over de opvolging voor het afsprakenkader Emissieloze glastuinbouw.

5.2. Nutriënten

Bestaand beleid

De huidige aanpak om nutriënten in het glastuinbouwgebied verder terug te dringen wordt voortgezet. Belangrijke speerpunten daarbinnen zijn dezelfde als die ingezet worden voor de emissies van bestrijdingsmiddelen.

Delfland zet de huidige aanpak in haar samenwerking met de kringloopboeren voort. Deze samenwerking is gericht op het sluiten van de mineralenkringloop en om op die manier emissies van nutriënten verder terug te dringen.

Eigenlijk bewandelen we 2 sporen:

1. Waterbewustzijn: 'meten in boeren sloten' vanuit het perspectief van de boerenbedrijfsvoering en vanuit het perspectief van het watersysteem kijken naar de waterkwaliteit en hoe die verbeterd kan worden.
2. Stimuleren: subsidieregeling waardering kringloopboeren om de mineralenkringloop te sluiten zodat nutriëntenemissies naar het oppervlaktewater wordt voorkomen.

Handelingsperspectief

In 2024 wordt bepaald hoe een vervolg kan worden gegeven aan het recente inzicht over het vrijkomen van nutriënten door de veenoxidatie. Daarbij zal onderzocht worden of en welke interventies mogelijk zijn om de afbraak van het veen te verminderen.

5.3. Overige stoffen

Bestaand beleid

Vanuit de strategie microverontreinigingen maakt Delfland zich hard voor nieuwe Europese of landelijke wetgeving tegen het gebruik van vervuilende stoffen. We sluiten daarom aan bij diverse landelijke werkgroepen.

Om voor ons eigen beheergebied inzichtelijk te krijgen waar mogelijke bronnen zijn, is er in 2024 een analyse opgeleverd van potentiële gebieden van industriële emissies van ZZS.

Handelingsperspectief

Wanneer het over overige stoffen gaat dan valt hier ook de aanpak van emissies uit riooloverstorten en hemelwaterafvoer onder. Dit speelt vooral voor overig water. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitstoot uit rioolstelsels. Om de emissies vanuit gemengde en gescheiden rioolstelsels te reduceren, is het belangrijk inzicht te hebben in de afvalwaterstromen en de grootte en frequentie van overstortingen. Delfland gaat samen met de gemeenten hier meer inzicht in krijgen.

Naar aanleiding van de bronanalyse van mogelijke industriële emissies gaan we metingen uitvoeren in het oppervlaktewater. Tevens ontwikkelen we dit jaar een beoordelingskader waarmee we een aangetroffen verontreiniging een categorie kunnen geven, zoals lichte, verontrustende of ernstige verontreiniging en eventueel een vierde categorie voor acute situaties. Vervolgens maken we dit jaar afspraken hoe om te gaan met deze verontreinigingen en wie (welke gemeente, omgevingsdienst, instantie) wanneer op de hoogte gesteld moet worden en wat we van hen verwachten.

In 2024 wordt er een inventarisatie gedaan naar historische verontreinigingen in ons beheergebied.

5.4. Ecologie

Bestaand beleid

De recent vastgestelde *beleidsregel NEZ* wordt toegepast bij vergunningverlening van nieuwe NEZ's. Registratie van bestaande NEZ's van gebiedspartners leidt tot beter inzicht in de bijdrage van bestaande ecologie aan het netwerk, tot meer bescherming van de NEZ en tot beter afgestemd onderhoud.

Ecokleurenkoers: deze maatregel is ontwikkeld voor het in kaart brengen waar ruimte is voor ecologisch onderhoud van de watergangen, waardoor meer waterplanten kunnen blijven staan zonder risico's te geven voor de doorstroming. Ecologisch onderhoud volgens de Ecokleurenkoers wordt en blijft toegepast in de primaire watergangen waar Delfland het onderhoud uitvoert.

Handelingsperspectief

Vooral in stedelijk gebied en in de verbindingen zitten nog enkele uitdagingen om het NEZ-netwerk te voltooien. Daarnaast zijn er maatregelen die, door inzet van goed beheer en onderhoud, de randvoorwaarden voor ecologie op orde brengen.

De extra focus de komende periode om het ecologisch netwerk te voltooien en de ecologie tot wasdom te laten komen ligt op:

- Focus op de aanleg van het NEZ-netwerk in de KRW-waterlichamen in stedelijk gebied
- We maken een plan van aanpak voor het vergroenen/verzachten van bestaande harde oevers en het aanleggen van meer waternatuur. Dit doen we zowel voor de KRW-

waterlichamen als voor het overig water. Dit leidt tot meer habitat en groene structuur in het watersysteem. Hiervoor wordt een visie voor waternatuur in overig water opgesteld. Hierin zijn randvoorwaarden en een afwegingskader voor het realiseren van meer waternatuur in overig water beschreven. In 2024 wordt ook per gemeente een watersysteemanalyse (wsa) uitgevoerd. Deze is de basis om samen met de gemeente te bepalen waar waternatuur in het overig water aangelegd kan worden. De opgestelde visie voor waternatuur en de uitvoering van wsa's per gemeente zijn belangrijke onderdelen van de uitvoeringsstrategie overig water.

- KRW-bouwsteen *ecologische optimalisatie van de waterbeheerpraktijk*
 - o Registratie NEZ-2 locaties:
 - o Geoptimaliseerd beheer en onderhoud van de aangelegde NEZ's zodat deze beter functioneren.
 - o In 2024 wordt de Ecokleurenkoers verder uitgerold bij gemeenten, zodat ook andere onderhoudsplichtigen het onderhoud volgens de Ecokleurenkoers uit kunnen voeren.
 - o In 2024 wordt een grotere proef gedaan met ecologisch baggeren in zowel KRW-waterlichamen als in overig water. Resultaten hiervan worden gebruikt bij het verder implementeren van ecologisch baggeren in het reguliere baggerproces.
- *Maatregelen scheepvaart*: We doen onderzoek naar de effectiviteit van verschillende mitigerende maatregelen tegen de effecten van scheepvaart. Bij de aanleg van waternatuur worden waar nodig deze mitigerende maatregelen toegepast in de projecten. Het vaarbeleid van Delfland wordt volgend jaar vernieuwd. Hierbij zal het belang van waterkwaliteit worden meegenomen.

5.4. Tot slot

Wij zijn trots op het werk dat wij doen om de waterkwaliteit te verbeteren. Dat neemt alleen niet weg dat de verbetering van de waterkwaliteit onder hoge druk staat. Delfland werkt onverminderd door aan de gestelde maatregelen, monitort en realiseert. Delfland staat aan de lat maar kan dit niet alleen. Het gesprek met onze partners in het gebied dient daarom te gaan over het handelingsperspectief dat Delfland voor ogen heeft. Voor welke uitdagingen zien wij ons gesteld en zijn de getroffen maatregelen effectief genoeg? We zijn van mening dat er nog potentieel zit in het inzetten van ons gezamenlijk en eigen instrumentarium om de kwaliteit naar een hoger niveau te tillen. Mede-overheden, bedrijfsleven en maatschappelijk middenveld; we verwachten dat iedereen zijn verantwoordelijkheid pakt.

De voortgangsrapportage Waterkwaliteit is een groeimodel. Wij werken aan het verder ontwikkelen ervan. In de voortgangsrapportage van volgend jaar wordt, naast de stand van zaken van bouwsteen 3 (ecologische inrichting), ook de voortgang van de andere 4 bouwstenen van het KRW-maatregelen pakket toegelicht. Daarnaast zal in die rapportage ook de voortgang van het hier gekozen handelingsperspectief getoond worden.